

RAPPORT VAN DE JURY VAN DE VLAAMS-NEDERLANDSE PRIJS VOOR TEKSTEDITIE 2010

De jury van de Vlaams-Nederlandse Prijs voor Teksteditie 2010, in het leven is geroepen door het Centrum voor Bronnenstudie en Teksteditie van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde te Gent en het Huygens Instituut te Den Haag, onderdeel van de Koninklijke Nederlandse Akademie voor Wetenschappen te Amsterdam, die jury, bestaande uit emeritus hoogleraar Werner Waterschoot, vast secretaris van de KANTL, en Fabian Stolk, docent/onderzoeker Moderne Nederlandse Letterkunde aan de Universiteit Utrecht, die jury, secretariael ondersteund door Edward Vanhoutte, coördinator van het eerder genoemde CTB-KANTL, die jury heeft in totaal vijf scripties ter beoordeling ontvangen; de kleine helft ervan bestaat uit BA-eindwerkstukken, de grotere helft uit MA-eindwerkstukken (waaronder ook de RMA-thesen worden gerekend). Alle inzendingen gingen naar de VNPT van 2010; de BA-eindwerkstukken komen, op aanraden van de vorige jury, ook in aanmerking voor de aanmoedigingsprijs (VNaPT).

Al de ingediende werkstukken getuigen, net als die van het voorgaande jaar, van academisch onderzoeksplezier, en ze bieden de lezer plezier door hun gevarieerde schatten aan teksten, informatie, benaderingswijzen en overwegingen.

Van de vorige editie van deze prijs is dus in ieder geval de lering opgestoken dat er onderscheid gemaakt moet worden tussen BA- en MA-werkstukken. Maar anders dan de vorige jury meent de huidige *niet* dat een BA- of zelfs een MA-eindwerkstuk zich vooral zou moeten kenmerken door een grote aandacht voor de theoretische reflectie op, en minder door een praktische uitvoering van de editiewetenschap. Een meesterproef ter afsluiting van een academische opleiding moet een blijk zijn van een volwaardige afronding van die opleiding, alsmede een startkwalificatie voor een goede academische beroepspraktijk; het moet een springplank zijn naar theoretische verdieping en uitwerking, het hoeft die sprong nog niet noodzakelijk al te maken. Voor de vernieuwing van het vak is een frisse en bredere blik op de schijnbaar ingebakken editieregels inderdaad onontbeerlijk, en juist van een jonge generatie onderzoekers mag zo'n kritische reflectie worden verwacht, zoals de vorige jury stelde, maar wij zijn van mening dat die kritische reflectie niet per se al *tijdens* de opleiding hoeft te leiden tot voorstellen die het vak zouden kunnen vernieuwen. Om aan te sluiten bij de metafoor van de vorige jury, die de editietechniek als het korfbal onder de literatuurwetenschappelijke (top)sporten zag: van iemand die net zijn korfbaldiploma heeft ontvangen zou je wel *willen* dat die de spelregels onder de loep neemt, maar een vereiste kan het niet zijn. Eerst maar eens de bal goed door dat mandje gooien en de competitie winnen, dan pas promoveren naar de eredivisie. DALTO, zou de jury willen zeggen (zoals de club van een van hun verwanten heette): De Aanval Leidt Tot Overwinning.

Allereerst een korte karakteristiek van de inzendingen, al was het maar om de rijke diversiteit ervan te schetsen. De meedingende sporters van dit jaar komen in alfabetische volgorde ter sprake; daarna noemen we, om er toch een *crescendo* in aan te brengen, de winnaar van de aanmoedigingsprijs, daarna de winnaar van de – nou vooruit: de hoofdprijs. Allereerst in het BA-team staan opgesteld:

Elaine Ernst, met: *Het taggen van de Verwey-correspondentie*. Opleiding Nederlandse taal en cultuur, Vrije Universiteit Amsterdam. Coaches: Annemarie Kets en Ben Peperkamp. Elaine Ernst behandelt in 55 bladzijden het *taggen* van de digitale editie van de correspondentie van Albert Verwey, die onder leiding van Annemarie Kets aan het Huygens

Instituut wordt ontwikkeld, om niet te zeggen: digitaal wordt geboren. *Taggen* is *niet* het met een verfspuitbus aanbrengen van je handtekening op spoorwegviaducten en andere publieke en semipublieke bouwwerken; in haar oratie duidde Annemarie Kets het aan als de ‘verrijking’ van teksten, wat weer associaties oproept met malafide kernreactoren, maar ook dat raakt *niet* de kern van de zaak die hier aan de orde is. *Taggen* is hier de nobeler kunst van het aanbrengen van digitale coderingen in HTML- of XML-versies van papieren en gedrukte bronnen opdat de doorzoekbaarheid ervan vergroot worde.

Elaine Ernst biedt ondermeer een inventarisatie van een aantal digitale brievenedities. Daarbij komt zij tot een nuchter en zakelijk resultaat. Vervolgens verstrekt zij, op basis van de ervaring opgedaan bij die inventarisatie, aanbevelingen bij het markeren van de Verwey-correspondentie. Zich verdiepend in specifiek de correspondentie Verwey-Henriëtte Labberton-Drabbe rectificeert Ernst de datering van een aantal brieven op basis van interpretatie van de inhoud. Tags, die hier nog niet eens voorhanden zijn, kunnen kennelijk gemist worden voor een leuk resultaat. Overigens laat Ernst zien dat de concrete tagging van de Verwey-correspondentie een riskante zaak is. Precies omdat het een niet-geannoteerde editie betreft is de vraag naar het al dan niet markeren zeer afhankelijk van kennis en voorkeur van de bewerker.

De jury miste de reflectie op de secundaire literatuur van het betreffende vakgebied, en ze had anderzijds enkele categoriseringsfouten graag gemist aangezien het bij *tagging* juist op goed categoriseren aankomt. Behalve scheidsrechter is de jury ook lijnrechter en ze staat graag op haar strepen.

Kevin Valgaeren, met: *De briefwisseling van Stijn Streuvels en Joris Vriamont; van 1919 tot augustus 1923*. Opleiding Taal- en letterkunde, Katholieke Universiteit Leuven. Coach: Marcel De Smedt.

Kevin Valgaeren brengt ons met zijn 87 pagina’s omvattende BA-werkstuk een goed geannoteerde editie van de briefwisseling van Stijn Streuvels en Joris Vriamont. Hij werkt methodologisch volgens de regels. Zijn editie maakt indruk op de jury door de kwaliteit van de annotatie. Valgaeren blijkt te beschikken over een zeer grondige kennis van Streuvels’ werk uit de betreffende jaren en hij kan daardoor de tekst van de brieven zeer verhelderend toelichten. Hij corrigeert *en passant* bepaalde zienswijzen in de wetenschappelijke literatuur. Bij de transcriptie trof de jury één, netjes met een editeursvraagteken gemarkeerd twijfelachtig geval aan: moet *epinaul* op p. 46 niet *Epinal* zijn? En het rijkgevulde ‘Biografisch register’ gaat soms kort door de bocht: voor een Vlaamse raadpleger is het verrassend de Franstalige dichter Emile Verhaeren een ‘vooraanstaand Flamingant’ genoemd te zien worden. Maar kleine *slips of the pen*, zijn dat niet de parels voor de juryzwijnen?

De inleiding en de verantwoording van de materie en de editie zijn klassiek van opbouw en inhoud. Het editiewerk is goed en grondig. De annotatie is uitvoerig en zinnig, of, om met Kets te spreken: een verrijking. Een editeur bouwt kennis op om te kunnen editeren, zelfs soms om alleen maar te kunnen ontcijferen; hij kan die kennis dan ook maar beter etaleren. Bovendien verraadt Valgaeren hier zijn enthousiasme voor de stof. Het Biografisch register is handig en ontlast het notenapparaat adequaat. Summa: keurig, volgens de regelen van het vak, helder, met verstand geschreven. En *to the point*. Ook al ontbreekt er een hele bladzijde in de editie. Maar de jury is bereid dat aan de firma Xerox te wijten.

In het MA-team zijn opgesteld:

Renée Jaarsma met: *Drie koningen; editie van en inleiding op de hoofdstukken 51-53 uit de Duitse Tafel van den Kersten Ghelove*. Nederlandse taal en cultuur, Universiteit Leiden. Coaches: Geert Warnar en Jef Jacobs.

Renée Jaarsma heeft een goede materiaalkeuze gemaakt met haar editie van de hoofdstukken 51 tot en met 53 uit de Duitse handschriften van Dirc van Delfts *Tafel van den Kersten Ghelove*, tevens behelzende een inleiding op die hoofdstukken; dat alles in 119 pagina's. Zeer terecht plaatst zij deze hoofdstukken met nieuw materiaal tegenover de Nederlandse versies op de voorgrond. Men merkt het enthousiasme waarmee zij aan het werk gegaan is. Dat zij het Middelhoogduits onder de knie gekregen heeft, is geen geringe prestatie. De inleiding is goed gestructureerd en overzichtelijk. Waar Jaarsma selecteert, weet zij het essentiële uit de tekst te halen. Het werk voldoet aldus aan het door haar gestelde doel, namelijk: materiaal verschaffen en een eerste oriënterend tekstonderzoek uitvoeren. Enkele onvolkomenheden kunnen helaas wel genoteerd worden op het gebied van de vertaling uit het Latijn, en dat van de transcriptie en de oplossing van twee abbreviaturen. *Iudex est carnifex*.

Editietechnisch had deze studie verrijkt kunnen worden met overwegingen aangaande de gekozen editievorm (waarom geen synoptische editie van beide Duitse handschriften), alsmede een inbedding in het vakgebied (bijvoorbeeld verwijzingen naar moderne handschriftedities). De schrijfstijl en de interpunctie van de begeleidende tekst zijn voor verbetering vatbaar, terwijl op de rijkdom aan tikfouten bezuinigd had kunnen worden. Om uw oordeel voor te zijn: *Iudex aliquando minget acetum*.

Anne Beth Peerdeman, met: *De Tachtigers op het web: een mogelijke presentatie*. Opleiding Algemene cultuurwetenschappen (traject: Boekwetenschappen en handschriftenkunde) Universiteit van Amsterdam. Coaches: Annemarie Kets en Lisa Kuitert.

Anne Beth Peerdeman ontwerpt in 100 bladzijden een mogelijke presentatievorm voor het beoogde Tachtiger-web: een internetomgeving waarin de correspondentie van de Tachtigers onderling en van de Tachtigers met anderen zou kunnen worden geïntegreerd. Daartoe bespreekt ze de mogelijkheden van het internet in het algemeen, welhaast *ab ovo*, en de eigenschappen van drie enigszins vergelijkbare websites die reeds in de lucht zijn. Op basis van een en ander stelt ze een rij van vereisten op. Aldus wordt de kar van de digitale editietechniek in op de kop af honderd bladzijden mogelijk een eindje verder geduwd in een mogelijke richting. Helaas berust de analyse van de websites niet op een - evenwel noodzakelijk - empirisch onderzoek van gebruikerseisen en -wensen, terwijl daar wel steeds uitspraken over worden gedaan, die daardoor de status van vooronderstellingen niet ontstijgen.

Thijs Porck, met: *De Brederodekroniek van Jan van Leiden*. Opleiding Middeleeuwse geschiedenis, Universiteit Leiden. Coaches: Antheun Janse en Peter Hoppenbrouwers.

Porck levert met zijn 116 bladzijden en een boordevolle CD-rom omvattende studie een bijdrage aan de laatmiddeleeuwse historiografie van Holland. Hoewel de Brederodekroniek van significant belang is binnen deze context, is de kennis ervan nog zeer gebrekkig. Porck wijt dat aan het niet voorhanden zijn van een goede editie bij gebrek aan onderzoek van de handschriftelijke traditie. Hij stelt en beantwoordt drie hoofdvragen: die naar de relatie tussen de verschillende versies van de Brederodekroniek, die naar de ontstaansdatum van de eerste versie, en die naar het doel waarmee de Brederodekroniek is geschreven.

Het werk bezit grote kwaliteit. De tekstoverlevering is met precieze aandacht nagegaan. Porck stelt bij problemen mogelijke oplossingen voor en elimineert op een verantwoorde manier. Zijn voorstelling van zaken is zeer gediend door zijn beheersing van de voorhanden literatuur. Kennis van zelfs ogenschijnlijk minieme details (de markering van een heiligennaam in een getijdenboek, p. 96 noot 242) wordt zeer zinvol aangewend in de argumentatie. De studie van Porck is zonder twijfel een serieuze bijdrage tot de laatmiddeleeuwse historiografie van het graafschap Holland in het algemeen en tot inzicht in de gelaagdheid van de Brederodekroniek in het bijzonder.

Dat de rijke bijlagen op CD-rom zijn gezet, is zeer verstandig (al speelt het in op een mogelijke handicap van deze schrijver: hij kan maar moeilijk maat houden). Maar: dit werkstuk dwingt de jury tot verzuchtingen, zoals: allemachtig, wat een uitvoerig en wat een weloverwogen beschrijf biedt het tweede hoofdstuk; al die nauwkeurige overwegingen om tot een helder stemma te komen van zo veel verschillende handschriften en niet-overgeleverde bronnen. Het geheel is zeer systematisch, helder geordend en leidt naar steeds weer tussenconclusies.... waarbij ook papierdatering via watermerken wordt betrokken. Het is indrukwekkend grondig; 'zeer bekwaam', zou de jury Wim Kan willen citeren, als dat niet een verkeerde indruk zou wekken.

Het is, op grond van deze constatering en nog vele hier niet te berde gebrachte overwegingen, de jury een genoegen de Vlaams-Nederlandse aanmoedigingsPrijs voor Teksteditie 2010 toe te kennen aan Kevin Valgaren voor zijn *Briefwisseling van Stijn Streuvels en Joris Vriamont*. Voor dit werk mag de overdrachtelijke hoed af, en mogen de werkelijke handen op elkaar.

Met de kanttekening dat de jury zich *niet* heeft laten lijmen door het leuke leeslint, maar door de inhoud van dit werkstuk gaat de Vlaams-Nederlandse Prijs voor Teksteditie 2010 van harte, en met een eenstemmigheid waar zowel de Nederlandse als de Belgische actuele politiek alleen nog van kunnen dromen, naar Thijs Porck voor zijn *Brederodekroniek van Jan van Leiden*. Ook voor hem graag *chapeau bas* en: applaus.

De jury:

Dr. Fabian R.W. Stolk (Universiteit Utrecht)
Prof. dr. Werner Waterschoot (Vast Secretaris KANTL)
Lic. Edward Vanhoutte (CTB), secretaris